

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ І ТУРИЗМУ

Яворська В. В., Шашеро А. М.

**РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА З
ОСНОВАМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з навчальної дисципліни

*для студентів спеціальності 242 «Туризм»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

Одеса
ОНУ
2023

УДК 911.3
ЯЗ6

Укладачі:

Яворська В. В. доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Шашеро А. М. кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Сич В. А. доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Ніколаєв Ю. О. кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

*Рекомендовано до друку вченою радою геолого-географічного факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 7 від 19 квітня 2023 р.*

Яворська В. В.

368 Регіональна економіка з основами регіональної політики: методичні рекомендації до спеціального курсу для студентів спеціальності 242 «Туризм» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / В.В. Яворська, А.М. Шашеро. Одеса: Одес. нац. ун-т імені І.І. Мечникова, 2023. – 31 с.

Методичні рекомендації містять всю необхідну інформацію з курсу «Регіональна економіка з основами регіональної політики» для студентів напряму підготовки 242 «Туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» на геолого-географічному факультеті ОНУ імені І. І. Мечникова. Методичні рекомендації призначено для студентів денної форми навчання за спеціальністю 242 «Туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» і можуть бути використані студентами й викладачами відповідних кафедр.

© Яворська В.В., Шашеро А.М., 2023

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

	Стор.
ПЕРЕДМОВА	4
Розділ 1. Теоретичні засади регіональної економіки з основами регіональної політики. Загальна економіко-географічна характеристика регіонів світу	8
<i>Тема 1. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики</i>	8
<i>Тема 2. Механізм реалізації регіональної економічної політики</i>	9
<i>Тема 3. Регіон у системі територіального поділу праці</i>	10
<i>Тема 4. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів</i>	10
<i>Тема 5. Економічне районування та територіальна організація господарства</i>	12
<i>Тема 6. Суспільно-географічна характеристика країн Європейського регіону та його субрегіонів</i>	13
<i>Тема 7. Суспільно-географічна характеристика країн Азійського регіону та його субрегіонів</i>	14
<i>Тема 8. Суспільно-географічна характеристика країн Африканського регіону та його субрегіонів</i>	15
<i>Тема 9. Суспільно-географічна характеристика країн Американського регіону та його субрегіонів</i>	16
<i>Тема 10. Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії</i>	10
Розділ 2. Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил України	18
<i>Тема 1. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах</i>	18
<i>Тема 2. Природний та трудовий ресурсний потенціал України</i>	19
<i>Тема 3. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення</i>	20
<i>Тема 4. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем</i>	21
<i>Тема 5. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку</i>	21
<i>Тема 6. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури</i>	22
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	24
<i>Питання для підсумкового контролю</i>	25
<i>Список використаної літератури</i>	29

ПЕРЕДМОВА

Зростання інтересу до просторових питань світового розвитку, включаючи таку його складову частину як географія світового господарства, регіональна економічна географія неминучий, тому що участь чи неучасть країни та її підприємств у міжнародному поділі праці – це визнання чи забуття на міжнародній арені. Саме на ній відбувається новий історичний етап міжнародної конкуренції за виживання та добробут на вищому рівні, ніж у останній чверті ХХ ст.

Для осмислення найскладніших явищ у сучасній системі економіко-географічних відносин у світі географія взаємодіє зі суміжними науками про суспільство, зокрема зі світовою економікою. Якщо раніше (приблизно до 1980 років) між країнами розумілися торгово-посередницькі відносини, то зараз велика роль зв'язків у мережевих структурах транснаціональних корпорацій та логістичних цілей, які у багатьох міжнародних відносинах відіграють визначальну, глобальну роль.

Під впливом прогресуючого міжнародного поділу праці у світі відбувається радикальна зміна чинників зростання та розвитку світового господарства. Це проявляється в тому, що природно-географічні умови та вигідне географічне положення дедалі більше відходять у своєму значенні на задній план, а на перші місця виходять численні фактори інформаційно-технологічного та гуманістичного змісту. Дедалі очевиднішим стає, що зростання та розвитку країн, регіонів, їх фірм залежить від рівня лібералізації економіки та демографічних свобод.

Для фахівців у галузі регіональної економічної та соціальної географії обов'язковою та необхідною умовою є знання теорії міжнародного поділу праці, класифікації міжнародних зв'язків, основних рівнів транснаціоналізації, глобалізації національної економіки.

Однією з ключових проблем сучасного етапу є конкурентність країн світу та їх товарів насамперед. У разі глобалізації найважливішою умовою всебічного розвитку стає рівень відкритості економіки нашої країни у системі

міжнародних відносин. Відкритість економіки – одне з провідних правил інтеграції господарства у світове.

Важливим процесом у географії стала її політизація. Генерал де Голь говорив, що "географію не можна змінити, але можна змінити політику". Геополітика відкриває таку можливість як погляд на простір із погляду держави.

Отже, сучасна суспільна «гілка» географії охоплює практично всі явища, пов'язані з суспільством і розвиваються під впливом різноманітних умов геопростору – території, акваторії, аероторії. Під впливом нових процесів у світовому розвитку складаються уявлення про нову географію. Змінюється методологія дослідження країн світу. Глобальний географічний аналіз поєднується з підвищенням інтересу до дослідження унікальних рис країн та їх районів.

Цивілізаційні, світогосподарські та інші підходи, що відбивають траєкторію сучасного світового розвитку, сприяють розширенню меж регіональної економічної та соціальної дисципліни, ставлять нові проблеми, пов'язані зі зміною світогляду країнознавців.

Дуже важливою частиною навчального процесу у вищій школі є самостійна робота студентів. Робота з лекційним матеріалом, в результаті якої студенти формуватимуть власні точки зору на проблему, прагнення до саморозвитку та творче використання знань у майбутній професійній діяльності, є умовою успішного становлення фахівця. У всіх запропонованих національних стандартах в галузі освіти провідне місце відводиться самостійної творчої роботи студента. Зараз реалізується тенденція до збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу студента. Метою методичних рекомендації є виділення специфіки і змісту модулів по опорним темам та дозволяє визначити рівень знань студента. Студентам при підготовці до заняття слід вивчити рекомендовану літературу, а також відповісти на запитання.

Показником засвоєння навчального матеріалу служить: а) опис результатів питань; б) формулювання теоретичних і практичних висновків; в) відповіді на контрольні питання.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) **загальні**: **К04**. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу; **К06**. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **К09**. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми; **К10**. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; **К13**. Здатність планувати та управляти часом.

б) **спеціальні (фахові, предметні)**: **К16**. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; **К18**. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління; **К19**. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів; **К22**. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем; **К30**. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- основні поняття регіональної економіки та політики;
- економічні закони, закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів;
- теоретичні і прикладні питання регіональної економіки і регіонального розвитку;
- основи формування державної регіональної економічної політики та механізм її реалізації;
- місце України в світовому територіальному розподілі праці;
- значення зовнішньоекономічних зв'язків у розвитку продуктивних сил;

- шляхи раціонального використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів світу та окремих країн;
- стан та перспективи розвитку економіки регіонів світу.

вміти:

- давати комплексну суспільно-географічну характеристику зарубіжних країн світу за регіонально-континентальним принципом, зокрема, аналізувати природно-ресурсний потенціал, населення, галузеву та територіальну структуру господарства, зовнішньоекономічні зв'язки зарубіжних країн;

- здійснювати пошук, збирання, обробку та аналіз інформації щодо регіонального розвитку;

- вільно читати картографічні та статистичні матеріали різного змісту і форми, користуватися одночасно декількома джерелами інформації, в тому числі засобами масової інформації, науково-популярною літературою, довідниками;

- складати картосхеми, схеми, діаграми, графіки, таблиці, що показують структуру, суттєві ознаки, зв'язки географічних об'єктів або явищ;

- давати комплексні суспільно-географічні порівняння різних країн та регіонів світу;

- визначати місце країн різних типів на економічній і політичній карті світу;

- обґрунтовувати особливості структурних трансформацій економіки України та її регіональних особливостей.

Розділ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ З ОСНОВАМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ. ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНІВ СВІТУ

Тема 1. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Лекційне заняття

Історія концептуальних положень взаємозв'язку регіональної економічної географії, регіональної економіки та регіональної політики. Наукові школи. Класики регіональної економіки. Поняття регіональної економіки та регіональної політики. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики. Регіональна політика в ЄС. Регіональна політика в економічно розвинутих країнах. Напрями регіональної політики в світі.

Семінарське заняття

Основні принципи, цілі та завдання регіональної економічної політики. Наукове обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил.

Самостійна робота

Сутність регіональної економічної політики. Основні принципи, цілі та завдання регіональної економічної політики. Наукове обґрунтування регіонального розміщення продуктивних сил.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте об'єкт, предмет та завдання регіональної економіки як науки.
2. Поняття регіональної економіки та регіональної політики.
3. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання.
4. Напрями регіональної політики.

Тема 2. Механізм реалізації регіональної економічної політики

Лекційне заняття

Передумови регіональної економічної політики. Поняття і суть механізму реалізації регіональної економічної політики. Цільова організаційно-правова база реалізації регіональної економічної політики. Основні важелі та інструменти механізму реалізації регіональної економічної політики. Спеціальні (вільні) економічні зони, як один із засобів реалізації регіональної економічної політики. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво, як інструмент реалізації регіональної економічної політики.

Семінарське заняття

Організаційно-правова база реалізації регіональної економічної політики. Бюджетно-фінансові важелі та ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики: місцеві бюджети, прогнозування, планування та програмування регіонального розвитку.

Самостійна робота

Поняття, сутність та складові механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Міжрегіональне і прикордонне співробітництво – інструменти реалізації регіональної економічної політики.

Питання для самоконтролю:

1. Проблеми реалізації регіональної економічної політики.
2. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави.

Тема 3. Регіон у системі територіального поділу праці

Лекційне заняття

Регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки. Стратегія і тактика регіональної економіки у виборі оптимальних сценаріїв розвитку регіонів та рішення міжгалузевих економічних проблем. Регіоналізація економіки. Територіальний поділ праці – головна умова спеціалізації економічних регіонів. Спеціалізація економічних регіонів та методики її оцінки.

Семінарське заняття

Особливості регіоналізації економіки.

Самостійна робота

Регіон у системі територіального поділу праці. Регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки. Регіоналізація економіки.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття про територіальний поділ праці.
2. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.
3. Дайте визначення поняттю територіальний поділ праці та охарактеризуйте різновиди територіального поділу праці.
4. Як співвідносяться між собою поняття «територія» та «регіон»?

Тема 4. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Лекційне заняття

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Принципи розміщення продуктивних сил. Фактори розміщення

продуктивних сил та формування економіки регіонів: класичні (територіальний, природно-ресурсний, транспортний, праце ресурсний та ін.); нові (територіальної організації науки, екологічний та ін.); новітні (комунікаційно-інформаційний, інфраструктурний, політичний, поведінковий та ін.).

Семінарське заняття

Фактори сталого розвитку продуктивних сил: природно-ресурсний (сировинний), паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактор, фактор ринкової кон'юнктури, науково-технічного прогресу, історико-географічного положення, екологічний фактор. Визначальна роль економічних і соціальних факторів у розміщенні виробництва. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення продуктивних сил.

Самостійна робота

Основні закономірності розміщення продуктивних сил. Найважливіші принципи розміщення продуктивних сил.

Питання для самоконтролю:

1. Основні принципи, що впливають на характер територіального розміщення галузей і підприємств.
2. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
3. Принципи розміщення продуктивних сил.
4. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
5. В чому полягає суть закономірності глобалізації та регіоналізації розміщення і розвитку продуктивних сил?

Тема 5. Економічне районування та територіальна організація господарства

Лекційне заняття

Основні форми територіальної організації господарства. Основи економічного районування. Етапи процедури районування територій. Районування – найважливіший метод просторового аналізу в економічній географії. Види районування. Відміна районування від адміністративно-територіального устрою. Нові парадигми та концепції регіону. Типологізація регіонів.

Семінарське заняття

Економічне районування і його практичне значення. Особливості районування та сучасна мережа економічних районів. Територіальна структура виробничо-територіального комплексу економічного району. Вдосконалення територіальної організації і структури народного господарства.

Самостійна робота

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Наука про економічне районування.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте постійні та змінні чинники районоутворення.
2. Яким чином проводиться розмежування економічних регіонів.
3. Які показники можуть використовуватися для кількісного визначення рівня спеціалізації економічних районів?
4. Нові парадигми та концепції регіону.

Тема 6. Суспільно-географічна характеристика країн Європейського регіону та його субрегіонів

Лекційне заняття

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад і державний устрій. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм. Природна і культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Міста.

Семінарське заняття

Економіко-політична характеристика країн Європейського регіону. Великобританія. Німеччина. Франція. Держави-сусіди України.

Самостійна робота

Проблеми та перспективи розвитку країн Східної (Центральної) Європи. Зв'язки країн-сусідів з Україною.

Питання для самоконтролю:

1. Суспільно-географічна характеристика країн Західної Європи. Географічне положення. Політична карта регіону Західної Європи.
2. Етапи і рівень економічного і соціального розвитку. Інтеграційні процеси у Західній Європі.
3. Структура господарства. Природна і культурна спадщина Західної Європи.
4. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Європи.
5. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Європи.
6. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Європи.
7. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Східної Європи.

Тема 7. Суспільно-географічна характеристика країн Азійського регіону та його субрегіонів

Лекційне заняття

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад і державний устрій. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм. Природна і культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Міста.

Семінарське заняття

Загальна характеристика країн Азії. Культурно-історичні особливості країн. Природні умови і ресурси. Розміщення населення і господарства. Роль Китаю, Японії та Індії в регіоні та в світі.

Самостійна робота

Особливості розвитку країн Азійського регіону.

Питання для самоконтролю:

1. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Азії.
2. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії.
3. Південна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
4. Південно-Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
5. Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.

Тема 8. Суспільно-географічна характеристика країн Африканського регіону та його субрегіонів

Лекційне заняття

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад і державний устрій. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм. Природна і культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Міста.

Семінарське заняття

Загальна характеристика країн Африки. Історія формування політичної карти. Характерні риси населення, типи розселення та урбанізації в країнах Африки. Розвиток туризму у регіоні.

Самостійна робота

Африка: характеристика країн, історія регіону.

Питання для самоконтролю:

1. Загальні відомості про Африканські країни.
2. Країни Північної Африки: загальна суспільно-географічна характеристика.
3. Загальні відомості про країни Західної Африки.
4. Загальні відомості про країни Східної Африки.
5. Загальні відомості про країни Центральної Африки.
6. Загальні відомості про країни Південної Африки.

Тема 9. Суспільно-географічна характеристика країн Американського регіону та його субрегіонів

Лекційне заняття

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад і державний устрій. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм. Природна і культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Міста.

Семінарське заняття

Америка. ЕГП та склад території. Політична карта. Різноманітність країн (за розмірами території, кількістю населення, адміністративно-територіальним устроєм, формою правління, рівнем економічного розвитку тощо). Особливості населення. Основні риси географії сільського господарства, промисловості, транспорту. Екологічні проблеми. Участь регіону в міжнародному географічному поділі праці.

Самостійна робота

Суспільно-географічна характеристика США, Канади. Економіко-географічна характеристика країн Центральної Америки і Вест-Індії. Андські та Ла-Платські країни.

Питання для самоконтролю:

1. Загальні відомості про Англо-Американський регіон.
2. Загальні відомості про регіон Латинської Америки.
3. Загальні відомості про Ла-Платські країни.
4. Країни Центральної Америки: загальна суспільно-географічна характеристика.
5. Країни Вест-Індії: загальна суспільно-географічна характеристика.
6. Загальні відомості про Андські країни.

Тема 10. Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії

Лекційне заняття

Економіко-географічне положення. Політична карта регіону. Суспільний лад і державний устрій. Природні умови і ресурси. Населення. Структура господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Зв'язок і телекомунікації. Нематеріальна діяльність. Зовнішні зв'язки. Міжнародні послуги. Туризм. Природна і культурна спадщина. Внутрішні відмінності. Міста.

Семінарське заняття

Австралія. Особливості розміщення населення, найбільші міські агломерації. Особливості економічного розвитку. Географія промисловості, сільського господарства, транспорту і ресурсів. Етнічна карта регіону. Роль країни в МГПП. Зовнішні зв'язки. Океанія. Специфіка ЕГП. Роль Нової Зеландії та острівних країн Тихоокеанського регіону. Політична карта. Особливості розвитку малих острівних держав.

Самостійна робота

Суспільно-географічна характеристика Австралії та Океанії.

Питання для самоконтролю:

1. Історія відкриття, заселення й господарського освоєння Австралії. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Австралії.
2. Проблеми і перспективи розвитку Австралії.
3. Історія відкриття, заселення, господарського освоєння та формування політичної карти Нової Зеландії та Океанії. Політико- й економіко-географічне положення Нової Зеландії та Океанії, їх оцінка.
4. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Океанії. Проблеми і перспективи розвитку Нової Зеландії та Океанії.

Розділ 2

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ЯК ЦІЛІСНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА.

ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ.

Тема 1. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Лекційне заняття

Економіка України як єдиний народногосподарський комплекс. Структура економіки, її сутність та поняття. Промисловість України і форми її територіальної організації. Регіональні особливості галузевої структури економіки. Реструктуризація регіональної економіки в умовах ринку.

Семінарське заняття

Суть господарського комплексу. Народногосподарський комплекс України. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.

Самостійна робота

Структура економіки, її сутність та поняття. Промисловість України і форми її територіальної організації.

Питання для самоконтролю:

1. Суть господарського комплексу. Народногосподарський комплекс України.
2. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.

Тема 2. Природний та трудовий ресурсний потенціал України

Лекційне заняття

Природно-ресурсний потенціал та його структура. Кількісна та якісна економічна оцінка природних ресурсів. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів. Ресурсозбереження і його значення для розвитку народного господарства країни. Роль населення у розвитку продуктивних сил та територіальній організації народного господарства. Чисельність, склад і розміщення населення України. Відтворення людського потенціалу країни та його регіональні особливості. Міграційні процеси та їх види. Особливості формування та розселення населення. Трудові ресурси, їх структура та регіональні особливості.

Семінарське заняття

Природні передумови. Природно-ресурсний потенціал України. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу. Ресурсозбереження як головний напрямок використання природно-ресурсного потенціалу. Трудові ресурси, їх структура та регіональні особливості. Сутність і види зайнятості населення.

Самостійна робота

Ресурсний потенціал України. Основні напрямки державної політики зайнятості працездатного населення. Безробіття, його суть та види.

Питання для самоконтролю:

1. Природно-ресурсний потенціал. Функції природного середовища.
2. Загальні проблеми охорони і раціонального використання природних ресурсів.
3. Поняття про людський капітал і трудовий ресурсний потенціал.
4. Демографічна ситуація і міграції в Україні. Демографічна криза.
5. Рівень життя населення. Чинники і наслідки зниження людського потенціалу.
6. Ринок праці та механізм його формування. Моделі ринку праці.
7. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.
8. Трудовий ресурсний потенціал.

Тема 3. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Лекційне заняття

Міжгалузеві комплекси, їх сутність, структура та значення. Сутність, структура, основні проблеми та перспективи розвитку паливно-енергетичного, металургійного, машинобудівного, агропромислового, транспортного, лісопромислового, хімічного та соціального комплексів. Процеси інтеграції та підвищення ролі регіонів. Динаміка та ефективність структурної трансформації економіки.

Семінарське заняття

Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.

Самостійна робота

Роль паливно-енергетичного, металургійного, машинобудівного комплексів в економіці України та їх структура. Значення агропромислового комплексу (АПК) в економіці України. Характеристика розвитку і розміщення окремих видів транспорту. Соціальна інфраструктура.

Питання для самоконтролю:

1. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів.
2. Паливно-енергетичний комплекс України.
3. Металургійний комплекс України.
4. Машинобудівний комплекс України.
5. Хіміко-лісовий комплекс України.
6. Будівельний комплекс України.
7. Комплекс галузей легкої промисловості України.
8. Агропромисловий комплекс України.
9. Рекреаційний комплекс України.

Тема 4. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Лекційне заняття

Методологічні основи і сутність регіональної економіки. Основні передумови регіонального економічного розвитку. Економічна система регіону як ланка єдиного господарського комплексу. Територіальна диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил. Проблеми і напрямки соціально-економічного розвитку регіонів.

Семінарське заняття

Місце і спеціалізація регіонів в системі територіального поділу праці. Комплексний соціально-економічний розвиток територій в умовах ринкових відносин.

Питання для самоконтролю:

1. Економічна система регіону як основна ланка єдиного господарського комплексу.
2. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил.
3. Основні проблеми та напрямки соціально-економічного розвитку регіонів.

Тема 5. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Лекційне заняття

Економіка Донецького, Придніпровського, Східного, Центрального; Поліського, Подільського; Карпатського, Причорноморського регіонів. Місце і роль регіонів в розвитку економіки країни. Природно-ресурсний, виробничий і трудовий потенціали регіонів. Територіальна і галузева

структура господарства регіонів. Проблеми і напрямки розвитку і розміщення продуктивних сил регіонів.

Семінарське заняття

Сучасне економічне районування України.

Самостійна робота

Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку.

Питання для самоконтролю:

1. Сучасне економічне районування України.
2. Столичний економічний район.
3. Донецький економічний район.
4. Придніпровський економічний район.
5. Північно-Східний економічний район.
6. Північно-Західний економічний район.
7. Причорноморський економічний район.
8. Карпатський економічний район.
9. Подільський економічний район.
10. Центральний економічний район.

Тема 6. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

Лекційне заняття

Сутність і значення міжнародного поділу праці у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків. Основні форми економічного співробітництва країн світу. Зміст і форми міжнародної економічної інтеграції. Економічна інтеграція України в європейську світову структуру. Зовнішньоекономічна діяльність України в умовах ринкової економіки. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

Семінарське заняття

Експортний потенціал України і можливості його реалізації на світовому ринку. Транзитний потенціал України і його значення в розвитку економіки держави.

Самостійна робота

Економічна інтеграція. Економічні союзи. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

Питання для самоконтролю:

1. Соціально-економічна типологія країн.
2. Економічна інтеграція.
3. Економічні союзи.
4. Форми зовнішньоекономічної діяльності.
5. Зони спільного підприємництва.
6. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний та підсумковий контроль (Іспит). Усне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань, тестовий контроль.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль									
Змістовий модуль №1									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Поточний контроль						Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль №2							
T11	T12	T13	T14	T15	T16	20	100
5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання для підсумкового контролю:

1. Охарактеризуйте об'єкт, предмет та завдання регіональної економіки як науки.
2. Поняття регіональної економіки та регіональної політики.
3. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання.
4. Напрями регіональної політики.
5. Проблеми реалізації регіональної економічної політики.
6. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави.
7. Основні принципи, що впливають на характер територіального розміщення галузей і підприємств.
8. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил.
9. Принципи розміщення продуктивних сил.
10. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.
11. В чому полягає суть закономірності глобалізації та регіоналізації розміщення і розвитку продуктивних сил?
12. За якими параметрами можна охарактеризувати територіальну структуру економіки?
13. Охарактеризуйте постійні та змінні чинники районоутворення.
14. Яким чином проводиться розмежування економічних регіонів.
15. Які показники можуть використовуватися для кількісного визначення рівня спеціалізації економічних районів?
16. Нові парадигми та концепції регіону.
17. Типологізація регіонів.
18. Поняття про територіальний поділ праці.
19. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.
20. Дайте визначення поняттю територіальний поділ праці та охарактеризуйте різновиди територіального поділу праці.
21. Як співвідносяться між собою поняття «територія» та «регіон»?

22. За якими показниками та параметрами можна сформувати макроекономічну характеристику регіону?
23. За якими критеріями здійснюється диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил?
24. В чому вбачаються прояви диспропорцій в територіальній регіональній структурі?
25. Основні форми територіальної організації господарства.
26. Основи економічного районування. Нові сітки економічних районів.
27. Природно-ресурсний потенціал. Функції природного середовища.
28. Загальні проблеми охорони і раціонального використання природних ресурсів.
29. Поняття про людський капітал і трудовий потенціал.
30. Демографічна ситуація і міграції в Україні. Демографічна криза.
31. Рівень життя населення. Чинники і наслідки зниження людського потенціалу.
32. Ринок праці та механізм його формування. Моделі ринку праці.
33. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.
34. Трудовий потенціал.
35. Суспільно-географічна характеристика країн Західної Європи. Географічне положення. Політична карта регіону Західної Європи.
36. Етапи і рівень економічного і соціального розвитку. Інтеграційні процеси у Західній Європі.
37. Структура господарства. Природна і культурна спадщина Західної Європи.
38. Суспільно-географічна характеристика країн Північної Європи.
39. Суспільно-географічна характеристика країн Південної Європи.
40. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Європи.
41. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Східної Європи.
42. Суспільно-географічна характеристика країн Східної і Центральної Азії.

43. Суспільно-географічна характеристика країн Південно-Західної Азії.
44. Південна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
45. Південно-Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
46. Східна Азія. Загальна суспільно-географічна характеристика.
47. Загальні відомості про Англо-Американський регіон.
48. Загальні відомості про регіон Латинської Америки.
49. Загальні відомості про Ла-Платські країни.
50. Країни Центральної Америки: загальна суспільно-географічна характеристика.
51. Країни Вест-Індії: загальна суспільно-географічна характеристика.
52. Загальні відомості про Андські країни.
53. Загальні відомості про Африканські країни.
54. Країни Північної Африки: загальна суспільно-географічна характеристика.
55. Загальні відомості про країни Західної Африки.
56. Загальні відомості про країни Східної Африки.
57. Загальні відомості про країни Центральної Африки.
58. Загальні відомості про країни Південної Африки.
59. Історія відкриття, заселення й господарського освоєння Австралії. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Австралії.
60. Проблеми і перспективи розвитку Австралії.
61. Історія відкриття, заселення, господарського освоєння та формування політичної карти Нової Зеландії та Океанії. Політико- й економіко-географічне положення Нової Зеландії та Океанії, їх оцінка.
62. Природно-ресурсний та виробничий потенціал Океанії. Проблеми і перспективи розвитку Нової Зеландії та Океанії.
63. Суть господарського комплексу. Народногосподарський комплекс України.
64. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.
65. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів.

66. Паливно-енергетичний комплекс України.
67. Металургійний комплекс України.
68. Машинобудівний комплекс України.
69. Хіміко-лісовий комплекс України.
70. Будівельний комплекс України.
71. Комплекс галузей легкої промисловості України.
72. Агропромисловий комплекс України.
73. Рекреаційний комплекс України.
74. Економічна система регіону як основна ланка єдиного господарського комплексу.
75. Диференціація регіонів за рівнем розвитку продуктивних сил.
76. Основні проблеми та напрямки соціально-економічного розвитку регіонів.
77. Виробнича інфраструктура регіону.
78. Соціальна інфраструктура.
79. Сучасне економічне районування України.
80. Столичний економічний район.
81. Донецький економічний район.
82. Придніпровський економічний район.
83. Північно-Східний економічний район.
84. Північно-Західний економічний район.
85. Причорноморський економічний район.
86. Карпатський економічний район.
87. Подільський економічний район.
88. Центральний економічний район.
89. Соціально-економічна типологія країн.
90. Економічна інтеграція.
91. Економічні союзи.
92. Форми зовнішньоекономічної діяльності.
93. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

Список використаної літератури:

Основна

1. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : Навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія», 2007. 704 с.
2. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу : Навчальний посібник. 2-ге вид., доп., перероб. К. : ВЦ «Академія», 2007. 688 с.
3. Голіков А. П. Регіональна економіка та природокористування: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2011. 352 с.
4. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка: структурно-логічний навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 202 с.
5. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. І. Географія: Світи, регіони, концепти / Переклад з англ., за ред. і співучастю О. Шаблія. К.: Либідь, 2004. 740 с.
6. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. 3-тє вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2007. 543 с.
7. Іщук С. І., Гладкий О. В. Регіональна економіка: Теорія. Методи. Практика: підруч. Київ: Знання, 2013. 447 с.
8. Латинін М. А. Державна економічна політика регіонального розвитку: навчальний посібник / за заг. ред. д.держ.упр., проф. М. А. Латиніна, д.е.н, проф. В. Б. Родченка. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. 420 с.
9. Мартусенко І. В., Погріщук Б. В. Регіональна економіка: підруч. Для студентів ВНЗ. Тернопіль: Крок, 2015. 626 с.
10. Нікітіна М. Г. Світове господарство та міжнародні відносини: просторові аспекти розвитку: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 192 с.
11. Стадник О. Г. Світове господарство. Харків; Видав, гр. «Основа». 2004. 112 с.
12. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
13. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : Підручник. К. : Либідь, 2001. 416 с.

Додаткова

1. Атлас глобальних проблем світу. К.: ДНВП “Картографія”, 2009. 144 с.
2. Дахно І. І. Світова економіка: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2006. 264 с.
3. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. Львів: Вид-ий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002.

4. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз. К. : Центр учбової літератури, 2008. 463 с.
5. Економіка зарубіжних країн : Навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, А. А. Наумчик; за ред. В. М. Осипова. – 3-тє вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2007. 543 с.
6. Завадських Г. М. Регіональна економіка: навч. посіб. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2015. 555 с.
7. Заячук М. Д., Чубрей О. С. Економічна та соціальна географія світу. Навчальний посібник. Чернівецький національний університет, Чернівці, 2009. 200 с.
8. Збарський В. К. Регіональна економіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ / за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. – Київ: Компринт, 2014. 362 с.
9. Манів З. О., Луцький І. М., Манів С. З. Регіональна економіка: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2009. 640 с.
10. Матвейчук Л. О. Регіональна економіка: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Сисин Я. І.: Абетка, 2015. 135 с.
11. Осадчий Є. І. Регіональна економіка: навч. посіб. Сімферополь: Саки: Фенікс, 2011. 320 с.
12. Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 325 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.onu.edu.ua/>
3. Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ognb.odessa.ua/>
4. Організація економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org>
5. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wto.org>
6. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/home>
7. ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/en/>